

***Oponentský posudek na diplomovou práci předloženou k obhajobě na katedře
psychologie FF UK v květnu 2021.***

Název diplomové práce: Identifikace s matkou u patientek s mentální anorexií.

Diplomandka: Bc. Jana Choroušová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Markéta Niederlová, Ph.D.

Oponent: prof. PhDr. Lenka Šulová, CSc.

Diplomandka předkládá k posouzení diplomovou práci v rozsahu 78 stran včetně pětistránkového seznamu vhodně zvolených českých i zahraničních odborných zdrojů, jejichž výběr svědčí o autorčině dobré orientovanosti v daném tématu. Zaměření diplomové práce je aktuální a v ČR není mnoho odborných textů, které by problematiku mentální anorexie sledovaly z výše zmíněného hlediska. Mentální anorexii lze považovat jak za civilizační chorobu, tak za onemocnění, které velmi souvisí s novými digitálními médii a s široce prosazovaným ideálem krásy a krásného (tedy štíhlého) těla. Je to také téma, které nesporně souvisí s rodinnými vztahy, s rodinnou atmosférou, s mentální přítomností rodičů pro své dítě, tedy s aktuálně diskutovanými tématy v české společnosti. K práci je připojen informovaný souhlas respondenta jako příloha.

Práce je členěna klasickým způsobem na část teoretickou a na část výzkumnou. Obě tyto části jsou rozsahem i kvalitou srovnatelné, za podstatu DP však osobně považuji velmi dobře a detailně propracovanou část teoretickou.

Část teoretickou tvoří tři celky. Prvním je mentální anorexie, její terminologické vymezení, interdisciplinární souvislosti tohoto onemocnění, diagnostická kritéria, možné příčiny onemocnění, výskyt onemocnění v ČR včetně popisu průběhu onemocnění. Dále se zde diplomandka snaží popsat osobnostní charakteristiky patientek s mentální anorexií. Ve druhé, nejrozsáhlejší a také nejpropracovanější části, diplomandka popisuje psychoanalytický přístup k mentální anorexii, protože psychoanalýza předkládá nejucelenější pohled na tuto diagnózu. Z této části textu je patrné, že autorka má velmi dobrý vhled do

psychoanalytických přístupů a že realizuje v současné době psychoanalytický výcvik zaměřený na děti a dospívající. Představuje v textu dobře logicky utříděné (na základě zdůrazňovaných principů i na základě historické návaznosti) psychoanalytické přístupy. V souvislosti s klasickou psychoanalýzou a ego-psychologií uvádí myšlenky Freuda, Freudové, Spitze, Mahlerové, v souvislosti s teorií objektních vztahů uvádí myšlenky Winnicotta, Balinta, Fairbairna a Greena, kde popisuje méně známý koncept „ mrtvé matky“. V závěru této části popisuje ještě samostatný koncept Hilde Bruchové, která se asi jako první věnovala detailněji poruchám příjmu potravy v souvislosti s psychoanalytickým přístupem, kde zdůrazňuje především abnormální rodinné schéma těchto pacientek. Dále ještě uvádí Bowlbyho teorii attachmentu. Tento text pak končí aktuálním konceptem založeným na teorii mentalizace, která integruje poznatky psychoanalýzy, vývojové psychologie a kognitivní neurovědy. (Mentalizace - proces, kterým dodáváme smysl svému jednání a jednání druhých.) V této části textu je patrná velmi dobrá znalost diplomandky v jednotlivých přístupech, které dokáže, i přes jejich složitost dosti dobře čtenáři zprostředkovat.

Teoretická část DP je ukončena samostatnou kapitolou, věnovanou procesu identifikace. Členění na primární, sekundární a projektivní identifikaci považuji za signál velmi dobré orientovanosti v rovině terapeutické. Oceňuji i uvedení členění identifikace dle Zdeňka Heluse. Z této části bych vyzdvihla především snahu propojit proces identifikace s dospíváním a také snahu autorky vyzdvihnout femininní specifika a jejich význam při vzniku této obtížně uchopitelné diagnózy.

Empirická část posuzované diplomové práce je kvalitativní. Diplomandka pracovala se čtyřmi pacientkami, se kterými realizovala polostrukturované rozhovory. Vytyčila si výzkumné cíle, formulovala výzkumné otázky, popsala metody výzkumu, popsala výzkumný soubor. Pro analýzu dat zvolila metodu IPS (Interpretativní fenomenologickou analýzu), kterou obohatila o reflexi s vlastní zkušeností s tématem. V této části práce jsou přesně uvedeny otázky pro polostrukturovaný rozhovor. Samostatná kapitola je věnována etice výzkumu. Velká část textu se pak věnuje výzkumným výsledkům a jejich interpretaci. Výsledky diplomandka přehledně a tematicky srozumitelně roztřídila na vztahy v rodině jako celku, vztahy mezi rodiči samotnými, na vztah pacientek s otcem, s matkou, s vrstevníky a dále věnovala pozornost průběhu onemocnění, a to především jejímu počátku, či „spouštěčům“ problému.

V obsáhlé diskusi si cením především srovnání posuzovaného výzkumu s jinými, povětšinou zahraničními výzkumy na dané téma. Také si cením kapitoly, která se věnuje využitelnosti získaných výsledků v oblasti psychologické praxe.

Domnívám se, že posuzovaná práce svědčí o dlouhodobém zájmu autorky o dané téma, svědčí také o její dobré znalosti souvisejících témat, DP má dobrou a logickou strukturu a vnitřní soudržnost. V textu jsou drobné formální chyby, kterých však není mnoho. Během obhajoby DP bych ocenila, kdyby diplomantka odpověděla na následující otázky:

1. Jaké jsou významné přístupy k mentální anorexii kromě přístupu psychoanalytického?
2. Který z psychoanalytických přístupů, zmíněných v DP považuje v dnešní době za nosný?
3. Které výsledky jí ve vlastní DP i v uvedených dalších výzkumech na podobné téma nejvíce překvapily?

Celkově lze shrnout, že posuzovaná diplomová práce odpovídá stanoveným kritériím a lze ji doporučit k obhajobě. Domnívám se, že některé její části by měly být publikovány.

Navrhuji hodnocení výborně.

Praha 14.5.2021

Lenka Šulová